

ВІДГУК
офіційного опонента
на дисертацію Ахмедової Ельміри Раятівни
«Євроінтеграційні процеси в Турецькій Республіці: історико-правове
дослідження», подану на здобуття наукового ступеня кандидата
юридичних наук за спеціальністю 12.00.01 – теорія та історія держави і
права; історія політичних і правових учень

Актуальність. Отримання статусу повно цінного члена Європейського Союзу є стратегічною метою України. Водночас, членство в Європейському Союзі під кутом зору політичних стандартів вимагає від держави кандидата стабільності інститутів, що гарантують демократію, верховенство права, повагу і захист меншин.

Держави, які бажають стати членами Європейського Союзу, повинні не лише закріпити принципи демократії і верховенства права у своїх конституціях, але й втілювати їх у повсякденне життя. Конституції держав заявників мають гарантувати демократичні свободи, включаючи політичний плюралізм, свободу слова і свободу совісті. Вони встановлюють демократичні інститути та незалежні органи правосуддя, органи конституційної юрисдикції, що створює умови для нормального функціонування державних установ, проведення вільних і справедливих виборів, періодичної зміни правлячої парламентської більшості, а також визнання важливої ролі опозиції у політичному житті.

За цих обставин дослідження взаємодії Турецької Республіки та Європейського Союзу представляє неабиякий науковий інтерес для України, як країни, що заявила про власні євроінтеграційні прагнення.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Досягнення результатів дослідження, насамперед, напрацювання наукової новизни та загальних висновків дисертаційної роботи забезпечувалось комплексним використанням здобувачем методів різного рівня. У ході дослідження використовувалися філософські, загальнонаукові, спеціально-юридичні принципи та методи.

Основоположним для розкриття аспектів проблематики вступу Турецької Республіки до Європейського Союзу, їх належного оформлення та розвитку став діалектичний метод.

На різних етапах дослідження використовувалися:

порівняльно-правовий метод – для визначення напрямків розвитку державно-правових явищ в країні з урахуванням позитивного розвитку зарубіжних країн;

формально-юридичний метод – при відокремленні ознак, притаманних Турецькій Республіці як суб'єкту міжнародного права на підставі чинного законодавства країни;

проблемно-хронологічний метод – при дослідженні розвитку та становлення міжнародно-правових відносин Турецької Республіки з Європейським Союзом з точки зору історичної динаміки;

порівняльно-історичний метод – при формуванні загальних рис предмета дослідження та виявлення нових тенденцій у розвитку взаємодії Турецької Республіки та Європейського Союзу;

логіко-юридичний метод – для дослідження перспектив розвитку законодавства Турецької Республіки відповідно до нормативно-правової бази Європейського Союзу.

Достовірність та новизна наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Об'єктивність та новизну наукових висновків і результатів забезпечило досягнення мети дослідження та виконання задач, що були поставлені дисертантом. Слід вказати, що наукові положення та висновки дослідження логічно аргументовані.

Наукові положення та висновки достатньо повно і ґрунтовно розкривають авторську концепцію. Вона впливає із змістовної оригінальності наукових положень і висновків.

Зокрема, вперше аргументовано охарактеризовано правову позицію держав-членів Європейського Союзу щодо вступу Турецької Республіки до цієї спільноти, яка розташована в спектрі між підтримкою вступу Турецької Республіки до Європейського Союзу та несприйняттям її як члена Європейського Союзу.

Дослідником розкрито особливості конституційних реформ, законодавчих ініціатив уряду Турецької Республіки та їх нормативно-правової реалізації у контексті наближення національного законодавства до стандартів правової системи Європейського Союзу.

Поруч з цим обґрунтовано правову характеристику заходів Турецької Республіки щодо європейської інтеграції в їх ретроспективному розвитку, формування та реалізації її політики в європейських інтеграційних інституціях, які прямо чи опосередковано впливають на процес її формування та реалізації.

Крім того, удосконалено існуючу в вітчизняному юридичному дискурсі історико-правову характеристику конституційної реформи в Турецької Республіки, її спрямованість на розширення переліку прав людини відповідно до міжнародно-правових зобов'язань держави; висновок про залежність правозастосовної практики щодо забезпечення прав людини та темпів європейської інтеграції Турецької Республіки.

Оцінка змісту дисертації й ідентичності змісту автореферату та її основних положень.

Наукові положення і висновки дисертаційного дослідження достатньо чітко обґрунтовані дисертантом у тексті. Важливим у цьому плані є те, що автор у цілому логічно вибудував схему дослідження, яка включає послідовне вирішення ключових проблемних питань дисертації. Такими є

огляд наукової літератури з проблеми дослідження, що дозволило визначити методологічну компоненту дослідження.

Відтак, можна констатувати, що здобувач зміг досягти поставленої мети і вирішити сформульовані ним задачі, а дисертаційне дослідження має завершений характер.

Ідентичність змісту автореферату та основних положень дисертації.

З'ясовано, що положення автореферату повністю характеризують основний зміст дисертаційного дослідження.

Повнота викладу наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, в опублікованих працях

Ключові результати та висновки дисертації викладені у 8 наукових статтях, з яких 6 статей опубліковано у фахових юридичних виданнях України, дві статті – у виданнях, включених до міжнародних наукометричних баз, а також у 11 тезах виступів на науково-практичних конференціях.

Усі публікації безпосередньо стосуються об'єкту дослідження, мають предметом вивчення його окремі аспекти. Таким чином, публікації дисертанта за темою дослідження за своєю кількістю і обсягом відповідають вимогам МОН України.

Теоретичне та практичне значення одержаних результатів.

Напрацьовані в дослідженні наукові положення, висновки та пропозиції дозволять прояснити питання щодо впливу розширення Європейського Союзу на схід, на всю міжнародно-правову систему міжнародних відносин.

Поруч з цим сформульовані в дисертації положення та висновки мають стати у нагоді під час:

- науково-дослідницької діяльності як підґрунтя для вивчення теоретичного та практичного досвіду організаційно-правових заходів Турецької Республіки щодо набуття членства у Європейському Союзі;

- нормотворчої діяльності як наукова база для удосконалення законодавчої бази України щодо її перспективного вступу до Європейського Союзу, його нормативно-правового супроводження та забезпечення, розробки процесуального законодавства в цій сфері тощо;

- навчального процесу – матеріали дисертації можуть бути використані в процесі викладання навчальних дисциплін «Право ЄС», «Міжнародне публічне право», «Міжнародні відносини та світова політика», «Зовнішня політика України», для підготовки відповідних розділів навчальних видань – підручників, навчальних посібників, курсів лекцій, практикумів з історії та теорії держави і права, конституційного права України та зарубіжних країн, з актуальних питань європейській інтеграції, а також при здійсненні подальших досліджень, присвячених проблематиці розширення Європейського Союзу, регіональній інтеграції та міжнародних відносин, для навчально-методичного забезпечення викладання відповідних навчальних дисциплін у вищих навчальних закладах юридичного профілю;

– практичної діяльності – положення та висновки дослідження мають праксеологічне значення для профільної юридично-значущої діяльності органів зовнішніх зносин України, причому як всередині держави, так і за кордоном; вироблення зовнішньополітичних орієнтирів України щодо її інтеграційних устремлінь до європейської спільноти, відомств, що безпосередньо залучені до здійснення зовнішньої політики та її міжнародно-правового закріплення, а також тих, що займаються аналізом і прогнозуванням зовнішньої політики Турецької Республіки зокрема та Європейського Союзу у цілому.

Оформлення дисертації.

Слід відзначити, що здобувач прискіпливо поставився до оформлення дисертації відповідно до існуючих вимог. Отже, суттєвих зауважень та претензій з цього приводу немає.

Констатуючи достатньо високий науковий рівень проведеного дослідження, слід висловити **деякі зауваження та побажання**, що об'єктивно властиві працям, присвяченим аналізу подібних складних наукових тем:

1. Пропонуючи історико-правове дослідження євроінтеграційних процесів в Турецькій Республіці, автор у роботі чомусь не оперує порівняльно-правовим методом, котрий є запорукою всебічного розкриття питань, означених в межах репрезентованого дослідження.

2. Європейський Союз утворився в результаті послідовного розвитку процесу інтеграції країн Західної Європи, яка пройшла у своєму розвитку декілька етапів, котрі завжди супроводжувалися високим рівнем юридичної техніки та чистоти підготовки тих чи інших документів.

Зважаючи на це, у дисертаційному дослідженні, коли автор звертається і оперує рядом нормативно-правових актів з різних етапів Європейської інтеграції, він має вказувати належні реквізити правових актів. Своєю чергою, зазначаючи міжнародну угоду, автор не вказує дату прийняття і чинність цього документу.

За цих обставин у роботі варто було б розглянути основні етапи становлення Європейського Союзу і охарактеризувати міжнародні угоди, які його супроводжували.

3. Характеризуючи розширення Європейського Союзу після укладання Лісабонського договору в контексті функціонування самого Європейського Союзу та можливих трансформаційних процесів, автор оминув увагою характеристику цього документу.

4. З метою прискорення процесу вступу та підтримки процесу євроінтеграції автор вважає необхідним згадати ще й нову стратегію щодо вступу Турецької Республіки до Європейського Союзу, яка була підготовлена урядом Турецької Республіки у січні 2010 року. Однак, автор не провів аналіз означеної стратегії, визначивши її позитивні і негативні сторони.

Між іншим, аналіз нової стратегії щодо вступу Турецької Республіки до Європейського Союзу сприяв би вдосконаленню вітчизняної стратегії щодо вступу до Європейського Союзу.

5. Цілком погоджуючись з думкою дисертанта про те, що на окрему увагу заслуговує захист і забезпечення свободи слова й друку, тобто прав журналістів і письменників, автор, як слідує із змісту аналізу автореферату та дисертаційного дослідження, не розглядав окремо питання про механізми захисту журналістів і письменників, що є певним упущенням.

Наведені зауваження та побажання не впливають на загальну позитивну оцінку змісту дисертації та автореферату і є, скоріше, роздумами над складною проблемою, котру обрав для вирішення здобувач.

Таким чином, за своєю актуальністю, ступенем новизни, обґрунтованістю та достовірністю, науковою й практичною значущістю отриманих результатів, повнотою їхнього викладення в представлених дисертантом наукових публікаціях, а також за рівнем оформленням, дисертація цілком відповідає вимогам пп. 9, 11, 12, 13 Порядку присудження наукових ступенів, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 567 від 24.07.2013 р. (зі змінами і доповненнями).

На підставі викладеного можна констатувати, що дисертація Ахмедової Ельміри Раятівни на тему «Євроінтеграційні процеси в Турецькій Республіці: історико-правове дослідження», є завершеним дослідженням, в якому отримано нові результати, що у сукупності розв'язують конкретне завдання, яке було поставлено здобувачем.

Проведена робота має суттєве значення для розвитку сучасної вітчизняної фундаментальної юридичної науки. Таким чином, Ахмедова Ельміра Раятівна заслуговує на присвоєння їй наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.01 – теорія та історія держави і права; історія політичних і правових учень.

Офіційний опонент

доцент кафедри теорії та історії
держави і права факультету № 1
Харківського національного університету
внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент

10. 14 2020 р.

[Handwritten signature]

В.В. Лазарєв

Лазарєв В.В. засвідчує
Завідуючий ВРПС ВКЗ ХНУВС

Д.Р. Димиташов